

MILITARIZACIJA KALINJINGRADSKJE OBLASTI KAO ODGOVOR RUSIJE NA PRISUTNOST NATO-a U BALTIČKIM ZEMLJAMA I NJENE POSLJEDICE

Dominik Dujic *

UDK: 327(474+470)
(1-622NATO):(470)
(470.26):355.015]:(1-622NATO)

Pregledni rad

Primljeno: 4.IV.2023.

Prihvaćeno: 6.VI.2023.

SAŽETAK

NATO-ove snage postupno se raspoređuju 2016. godine na području pojedinih zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza što dovodi do odgovora Ruske Federacije i militarizacije Kalinjingradske oblasti, njena najzapadnijeg dijela. Militarizacija, odnosno nacionalno djelovanje u svrhu jačanja vojne moći nauštrb drugih domena društva karakteristično je za totalitarne režime, a unutar Europe postaje osnova za narušavanje sigurnosnoga stanja. Osnovna namjera ovoga rada je definirati militarizam, a potom prikazati povezanost raspoređivanja NATO-ovih snaga u baltičkim zemljama s militarizacijom Kalinjingradske oblasti. U tu svrhu provedena je studija slučaja Kalinjingradske oblasti koja je primjenom deskriptivne metode i korištenjem sekundarnih izvora omogućila uvid u početno stanje te stanje zatečeno u promatranom razdoblju militarizacije. Rad istražuje organizaciju vojnih snaga Kalinjingradske oblasti nakon raspoređivanja NATO-ovih snaga u neposredno susjedstvo Ruske Federacije te se kvantitativno i kvalitativno raščlanjuju vojni kapaciteti ove oblasti što dovodi do zaključka kako je nastupila militarizacija ovoga područja s naglaskom na A2AD sustav i njegovu kvalitativnu vrijednost. Nakon komparacije s anektiranim Krimom, koji se trenutno koristi kao potpora ofenzivnim djelovanjima ruske vojske na jugu i istoku Ukrajine, naglašava se opasnost takvih djelovanja kao i moguće posljedice intenzivne militarizacije navedenog područja.

Ključne riječi: baltičke zemlje, NATO, Ruska Federacija, Kalinjingradska oblast, militarizacija, ruska strategija, Krim.

---

* Dominik Dujic (dujicnovska@gmail.com), natporučnik, djelatni je časnik Oružanih snaga Republike Hrvatske. Stavovi izneseni u ovom radu ne odražavaju stavove Oružanih snaga Republike Hrvatske, već su osobni stavovi autora.

UVOD

Širenje NATO-a na istok Europe može se smatrati jednim od najvažnijih uzroka prijepora između Ruske Federacije i Zapada od raspada SSSR-a. S raspadom Sovjetskog Saveza početkom 1990-ih baltičke sovjetske republike proglasile su neovisnost, a početkom 2000-ih postale su članice Europske unije i NATO-a.¹ Kao odgovor Sjeveroatlantskog saveza na „ukrajinsku krizu“ 2014., na ovo područje pristižu nedomicilne NATO-ove postrojbe. Na raspoređivanje NATO-ovih snaga na području baltičkih zemalja Ruska Federacija odgovorila je intenzivnom militarizacijom Kalinjingradske oblasti odnosno potencirala je ulogu oružanih snaga kao instrumenta nacionalne moći u sklopu strategije obnove utjecaja Rusije na geostrateški značajnom području bivšeg SSSR-a. Postojeći vojni efektivni pojačavaju se modernim oružanim sustavima i koriste se za operacije utjecaja na društva okolnih zemalja kroz provedbu informacijskih operacija. Na ovaj način je Kalinjingradska oblast, koja je svojedobno težila približavanju Europskoj uniji, postala područje izravne ugroze za NATO. Slijedom navedenog, razvidno je kako Ruska Federacija ovu eksklavu koristi kao sredstvo za obranu svojih strateških interesa, ali i za utjecaj na baltičke zemlje. Brojni *think tankovi*, znanstvenici i vojni analitičari bave se Ruskom Federacijom te je objavljen veliki broj publikacija o ruskoj vojsci i državi. Ipak, vojne analize Kalinjingradske oblasti nerijetko su pristrane ovisno radi li se o autorima proruskim ili prozapadnom orijentacije. U radu su istaknute ključne brojčane veličine i najvažniji oružani sustavi koji ukazuju na sposobnosti koje Ruska Federacija ima naspram baltičkih zemalja, dok detaljna analiza vojne organizacije nije provedena. Osnovna namjera ovoga rada je definirati militarizam i potom prikazati povezanost raspoređivanja NATO-ovih snaga u baltičkim zemljama s militarizacijom Kalinjingradske oblasti.

Stoga rad istražuje organizaciju vojnih snaga Kalinjingradske oblasti nakon raspoređivanja NATO-ovih snaga u neposrednom susjedstvu, a potom se kvantitativno i kvalitativno raščlanjuju vojni kapaciteti čime se potvrđuje intenzivna militarizacija ove oblasti. U radu se naglašava strateški značaj Kalinjingradske oblasti unutar vojne domene, te se objašnjava njezin utjecaj na sigurnosnu situaciju. Sposobnosti novog osoblja i sustava jasno pokazuju da je militarizacija izravni vojni odgovor na NATO-ove snage raspoređene u baltičkim zemljama nakon 2016. Cilj ovoga rada je objasniti militarizaciju Kalinjingradske oblasti kao okidač za moguću eskalaciju stanja na tom području, ali i šire, pritom ne ulazeći u opravdanosti iste. Za odgovor na istraživačko pitanje o kakvom obliku militarizacije se radi, analizirana je važnost Kalinjingradske oblasti za Rusku Federaciju, kao i specifičnosti njena položaja. Osim toga, komparacijom s poluotokom Krimom utvrđene su sličnosti u trendu militarizacije područja, ali i različitosti uvjetovane geografskim položajem. S pomoću deskriptivne metode i korištenjem sekundarnih izvora došli smo do zaključka da je u odnosu na početno stanje promijenjen način militarizacije odnosno u Kalinjingradskoj oblasti proveden je specifičan model militarizacije.

¹ Estonija, Litva i Latvija postale su članice NATO-a 29. ožujka 2004., a članice EU-a 1. svibnja 2004.

Militarizacija „rubnih područja“ Rusije nije novost, međutim u svjetlu invazije na Ukrajinu može se iskoristiti za pripremu i provedbu novih borbenih djelovanja s ciljem „zaštite“ Rusiji susjednih država, bivših članica SSSR-a, što najbolje pokazuje ukrajinski primjer i militarizacija anektiranog Krima prije invazije na Ukrajinu u veljači 2022.

MILITARIZACIJA

Većina teoretičara slaže se da je militarizacija djelovanje koje usmjerava potporu svih aspekta društva na razvoj vojne organizacije. Pojam militarizam (fr. *militarisme*, od lat. *militaris*: vojni) nastao je u 19. stoljeću, u upotrebu ga uvodi francuski publicist i socijalni teoretičar Proudhon, a socijalisti su ga koristili u borbi protiv apsolutizma i utjecaja vojske (Grizold 2000). Najvažnije djelo o militarizmu napisao je njemačko-američki vojni povjesničar Alfred Vagts koji je jasno razlikovao „vojni put“, odnosno ostvarenje jasno zadanih ciljeva uz što manje ljudske i materijalne gubitke, od militarizma koji „nastoji vojni način djelovanja i razmišljanja nametnuti cijelom društvu“ (Vagts 1937: 13).

Jozef Goldblat i Victor Millan ponajbolje su definirali moderni militarizam: „Stabilan rast vojnih potencijala države. Takav rast je uobičajeno popraćen povećanom ulogom vojnih institucija na unutarnjem i vanjskom planu, uključujući ekonomsku, društvenu i političku sferu i međunarodne odnose“ (Goldblat i Millan 1982: 393). Većina teoretičara navodi trošenje resursa na jačanje vojne organizacije nauštrb drugih društvenih potreba kao militarizam kojemu je krajnji cilj jačanje vojne moći države (Grizold 2000). Ozren Žunec (1998) navodi kako u slučaju nedovoljna nadzora nad vojnom organizacijom, odnosno ako je vojska bila socijalno i politički izolirana te suviše samostalna, također dolazi do militarizacije društva. S druge strane pretjeran nadzor politike nad vojskom i zalaženje u stručnu autonomiju vojske predstavlja derogiranje vojne ekspertize i slabi efikasnost vojske, stoga zapadni model demokratskoga nadzora apolitične vojske vođene stručnim kompetencijama predstavlja adekvatan model nadzora. Politizacija i militarizacija ipak nisu suprotnosti te mogu ići paralelno, a svojstvene su autoritarnim, totalitarnim i diktatorskim režimima u kojima su vojske politizirane, a društva militarizirana (Žunec 1998). Martin Shaw (1991) pak diferencira militarizam i militarizaciju pojašnjavajući kako militarizam predstavlja utjecaj vojne organizacije i vrijednosti na socijalne strukture, dok je militarizacija prožimanje socijalnih struktura vojnim vrijednostima koje nužno ne predstavljaju stanje stvarne spremnosti za rat.

Primjera militarističkih uređenja u kojima je vojska ključan društveni faktor je pregršt. Jedan od najpoznatijih u povijesti je svakako Sparta, ali i Rim čije su legije osiguravale golemom carstvu uvijek novo roblje i materijalne resurse. Ipak, „pravi“ militarizam nastaje s razvojem naoružanja i stajaćih vojski. Klasičan primjer je Francuska u vrijeme vladavine Napoleona I., ali i Napoleona III., koji su svoju moć bazirali na vojsci, pa ovaj pojam i nastaje baš u Francuskoj. Nakon toga je u Europi u komunističkim, fašističkim i nacističkim režimima sve bilo podređeno snažnim vojnim organizacijama. Sjeverna Koreja danas je sinonim za militarizam i, uz kult

velikoga vođe, vojna organizacija temelj je represivnog režima. Balistički program i učestala lansiranja balističkih raketa ovom diktatorskom režimu predstavljaju glavni alat iskazivanja moći prema susjedima. SAD ima najveći vojni proračun i najliberalniji zakon o posjedovanju oružja, na 100 Amerikanaca dolazi 121 komad naoružanja, najviše na svijetu, što jasno pokazuje stupanj militarizacije američkog društva (Ingraham 2018). Predmet ovoga rada ipak je Rusija koja svoju zonu interesa osigurava upravo militarizacijom „rubnih područja“ koju provodi koristeći vojnu organizaciju.

KALINJINGRADSKA OBLAST

Na konferenciji o preostroju poražene Njemačke u Potsdamu 1945. odlučeno je da se istočnoprusko obalno područje i grad Königsberg (danas Kalinjingrad) pripoje SSSR-u (Sirutavičius i Stanyte-Toločkienė 2003). Kalinjingradska oblast, najpoznatija enklava u Europi, osnovana je 7. srpnja 1946., u cijelosti je okružena Litvom i Poljskom, članicama EU-a i NATO-a, a njena površina je četiri puta manja od Litve i 21 puta manja od Poljske. Izlazi na Baltičko more (duljina obale 150 km), kopnena granica s Litvom (303 km) i Poljskom (218 km) predstavlja pogodan ekonomski položaj, ali s aspekta obrane zahtijeva diverzifikaciju naoružanja i prisutnost svih grana oružanih snaga (Zyla 2019). Kao najzapadniji dio Rusije koristi se za geopolitičko, ali i vojno etabliranje Rusije u europskim, a potom i u globalnim razmjerima. Ima nešto više od milijun stanovnika (Cordes 2022), stanovnici su uglavnom Rusi (86 %), a ima i Ukrajinaca i Bjelorusa (3,6 %) te Litavaca (1 %). Oblašću upravlja izabrani guverner, a tu dužnost trenutačno obnaša Anton Alikhanov. Administrativno spada u ruski Sjeverozapadni savezni okrug. Budući da nema stratešku dubinu i odvojena je od matične države, za osiguravanje Kalinjingradske oblasti potreban je velik broj snaga.

Izravan pristup Rusiji moguć je pomorskim putem, koji je relativno siguran zbog realne ruske nadmoći na Baltičkom moru, a u slučaju sukoba NATO-ove snage najviše zabrinjava povezivanje Kalinjingradske oblasti s Bjelorusijom preko Suwalkija, pograničnog područja između Litve i Poljske, duljine 110 km, koje je zbog blizine Bjelorusije najopasnija inačica uvezivanja ruskih snaga i odsijecanja baltičkih zemalja. Do pogoršanja sigurnosne situacije na Baltiku dolazi nakon ruske invazije na Ukrajinu, nakon čega baltičke zemlje postaju sve zabrinutije mogućnošću sličnog ruskog djelovanja.²

---

² Pod baltičkim zemljama u radu podrazumijevamo Estoniju, Latviju i Litvu.

Slika 1. Prikaz Kalinjingradske oblasti s koridorom Suwalki (Izvor: BBC 2022)

Položaj Kalinjingradske oblasti iznimno je značajan za Rusku Federaciju, ali i otežavajući faktor za razvoj ove enklave. Naime, dva su prometna pravca kojima se doprema većina dobara iz Rusije. Jedan je željeznica koja povezuje Litvu i Rusku Federaciju, ali je taj prometni pravac postao upitan nakon ruske agresije na Ukrajinu i uvođenja dodatnih sankcija Europske unije Rusiji. Tako je Litva u lipnju 2022. blokirala ruske transporte pa je Kalinjingradska oblast kraće vrijeme ostala bez čelika i nekih građevnih materijala. Nakon konzultacija unutar EU-a Litva je omogućila tranzit ruske robe željeznicom preko svog teritorija do Kalinjingradske oblasti. U svjetlu najnovije sigurnosne situacije, to nije dugoročno održivo za Rusku Federaciju jer u bilo kojem trenutku može doći do blokade opskrbe. Drugi prometni pravac morski je put između najvažnijih ruskih luka na Baltiku, Baltijska i Sankt Peterburga. Pomorski most³ između Baltijska i Sankt Peterburga zagovara guverner Anton Alikhanov kako bi spriječio daljnje prekide distribucije (Cordes 2022). Međutim, to bi, prema procjenama, iziskivalo izgradnju nove flote i modernizaciju pristaništa što u ovoj ekonomskoj i sigurnosnoj situaciji nije prioritet. Stanovništvo Kalinjingradske oblasti bilo je nklonjeno rješavanju problema u okviru specijalnoga statusa prema Europskoj uniji kojim bi se olakšala ekonomska suradnja. No zbog usvajanja novih sankcija protiv Rusije nastavlja se ovisnost o Rusiji, a ni podatak da je 60 % populacije⁴ vezano na vojnu organizaciju ne obećava demilitarizaciju i liberalizaciju Kalinjingradske oblasti.

Ruska aneksija Krima 2014. i (vojno) djelovanje u Donbasu na jugoistoku Ukrajine potaknulo je baltičke zemlje da upute zahtjev za raspoređivanjem NATO-ovih snaga na njihovom teritoriju i u Poljskoj. NATO je na sastanku na vrhu u Varšavi u srpnju 2016. donio odluku o implementaciji koncepta ojačane prednje prisutnosti (engl.

³ Znatno povećanje pomorskoga prometa koje bi zamijenilo kopnene rute.

⁴ Ovaj postotak odnosi se na vojno i civilno osoblje, ugovorne djelatnike i njihove obitelji (Cordes 2022).

enhanced forward presence) te su u Estoniji, Latviji, Litvi i Poljskoj raspoređene četiri borbene grupe veličine bojne, koje vode Kanada, Njemačka, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države. Zapovjedništvo snaga, Multinacionalni korpus Sjeveroistok, nalazi se u gradu Szczecinu na zapadu Poljske (NATO 2021). Rusija je raspoređivanje snaga na svojim zapadnim granicama shvatila vrlo ozbiljno, kao prijetnju integritetu, iako je ovakav razvoj događaja bio očekivan. Naime, ruska doktrina podrazumijeva sve vrste djelovanja u svrhu stvaranja „satelita“ od susjednih država, pa čak i pridruživanje nekih država Ruskoj Federaciji (Bjelorusija, Ukrajina, kavkaske države).

Prema aktualnoj vojnoj doktrini Rusija te zemlje smatra svojom „tampon-zonom“, zaštitom od protivnika jer je Moskva zbog nedostatka strateške dubine veoma izložena potencijalnoj ugrozi (Barić i Barić 2011). Iako su članice NATO-a, ove zemlje, u kojima velik utjecaj ima rusofona manjina, svakodnevno se bore protiv ruskih operacija u takozvanoj „sivoj zoni“⁵, a njihov geografski položaj u slučaju konvencionalnoga sukoba otežava dopremanje NATO-ova pojačanja. Položaj Kalinjingradske oblasti najveća je poluga ruskog utjecaja jer omogućuje Rusiji da baltičke zemlje odsječe od pomoći ostalih članica NATO-a putem Suwalkija, područja koje povezuje Kalinjingradsku oblast i Bjelorusiju, blisku saveznicu Rusije (Król 2017).

GEOSTRATEŠKA VAŽNOST KALINJINGRADSKE OBLASTI ZA RUSKU FEDERACIJU

Trenutačni status prvenstveno vojne ekspoziture nije zadovoljavajući ni za stanovništvo Kalinjingradske oblasti ni izvan nje. Ruski intelektualci i liberalniji političari zagovarali su 1990-ih potpuno drugačiji pristup od današnjega. Naime, eksklava koja je danas ekonomski prosječna u ruskim okvirima, trebala je postati „baltički Hong Kong“, odnosno eksteritorijalna zona slobodne trgovine što bi joj jamčilo visoku razinu autonomije. Zamisao je bila da zbog svoga položaja bude središte trgovine i ekonomske razmjene baltičkih zemalja. Ova ideja nije zaživjela među stanovništvom, a osobito među tvrdolinijaškim ruskim političarima koji su zagovarali pretvaranje područja u vojnu utvrdu (Sirutavičius i Stanyte-Toločkienė 2003). Obje ideje su s vremenom doživjele neuspjeh, međutim potonja je ipak zaživjela u većem obimu.

Podatak da se 2019. u ruskoj razvojnoj strategiji Kalinjingradska oblast spominje kao „prioritetno geostrateško područje“ govori o fokusiranosti Rusije na ovu eksklavu (Druzhinin i Kuznetsova 2022). Važnost Kalinjingradske oblasti danas je prvenstveno politička i vojna, a njen povoljan položaj ekonomski nije značajnije iskorišten. Baltičko more, infrastruktura koja njime prolazi i promet ruskih plovila svakako su u potpori ekonomskih interesa. S ciljem podizanja kvalitete života, ali i kako bi se populacija održala „proruskom“, eksklava uživa ekonomske povlastice kao „specijalna ekonomska zona“. Oblast od 1996. nema obvezu plaćanja poreza Rusiji, a početkom 2000-ih imala je najveći ekonomski rast u cijeloj Rusiji. Ekonomske sankcije EU-a napredak su svakako usporile i otežale (Veebel i Sliwa 2019).

⁵ „Siva zona“ je prostor između rata i mira u kome djeluju državni i nedržavni akteri radi ostvarivanja svojih ciljeva (NATO 2021).

Krucijalan je geografski položaj koji pruža mogućnost raspoređivanja strateškog naoružanja i stvaranja „A2AD balona“⁶. S ratom u Ukrajini i zahtjevom Finske i Švedske za članstvo u NATO-u Kalinjingradска oblast postaje još značajnija za rusku projekciju moći (NATO 2022). Geopolitički položaj i oružani sustavi raspoređeni u ruskoj eksklavi, koji će biti поближе opisani u radu, predstavljaju alat za utjecaj na procese u baltičkim zemljama, odnosno „za zemlje u regiji Ruska Federacija je globalna vojna sila i regionalna supersila. U tom kontekstu Kalinjingradска oblast služi kao alat sigurnosne politike“ (Zyla 2019: 100). Iako je to želja baltičkih zemalja, do demilitarizacije ovog područja vrlo vjerojatno neće doći u bliskoj budućnosti. Položaj na obali Baltičkoga mora omogućuje raspored snaga koje imaju sposobnost presijecanja sjevernog dijela NATO-ovih snaga i država saveznica što Rusiju postavlja u položaj ključnog faktora u regiji. Osnovna uloga eksklave u slučaju konvencionalnoga sukoba odsijecanje je baltičkih zemalja do dolaska glavnine snaga iz Rusije. Iako zbog rata u Ukrajini ovakav razvoj događaja trenutačno nije realan, ne znači da nije opcija.

U slučaju konvencionalnoga vojnog djelovanja odsijecanje baltičkih zemalja moguće je provesti koristeći dva pravca. Prvi je kopnenim putem, presijecanjem koridora Suwalki na granici Poljske i Litve, gdje bi se u hipotetskom sukobu spajanjem Bjelorusije i Kalinjingradске oblasti mogle odsjeći baltičke zemlje od ostatka NATO-a. Scenarij „posudbe“ bjeloruskog teritorija viđen je u najnovijim ofenzivnim djelovanjima u Ukrajini i ne predstavlja zapreku ruskim snagama. Drugi pravac je pomorski, blokadom Baltičkoga mora i izoliranjem baltičkih zemalja. Kombinirano djelovanje na oba pravca predstavlja najopasniju inačicu djelovanja. Luka Baltijsk, značajna zbog svog položaja, ne zaleđuje se tijekom zime pa predstavlja jedinu cjelogodišnju pomorsku komunikaciju s Rusijom, a prijevoz ljudi i dobara obavlja se većinom putem luke Sankt Peterburg. Stoga se u njoj nalazi najstarija ruska flota, Baltička flota, koja je ujedno i zapovjedništvo svih snaga u Kalinjingradскоj oblasti (Muzyka 2021). Ove snage predstavljaju najjaču mornaricu na Baltiku i sposobne su blokirati plovidbu tim morem.

Značaj Baltičke flote dodatno raste otvaranjem plinovoda Sjeverni tok koji je od strateškog značaja za Rusiju. Budući da ovaj plinovod prolazi Baltičkim morem, jasna je važnost osiguravanja Baltika vojnim kapacitetima koji su raspoređeni upravo u Kalinjingradскоj oblasti. Onesposobljavanje plinovoda velik je udar na ruske geostrateške planove i pokazatelj da oslanjanje na politike utjecaja isporukom energenata postupno gubi na važnosti.⁷ Međutim, korištenje energije „kao oružja“ (tzv. veponizacija energije) ne može se zanemariti kao oblik pritiska i ucjene i u budućnosti. Ruskom plinu ipak zasad ne postoji ekonomski istovjetna alternativa pa je korištenje Sjevernoga toka i dalje izgledan scenarij.

Stoga je jasna važnost stacioniranja velikog broja ruskih oružanih sustava i vojnih postrojbi kako bi se ova zona koristila kao osigurač, ali i prednje snage u

⁶ engl. *Anti-Access/Area Denial* – vojna strategija kontrole pristupa operativnom okruženju pod nadzorom

⁷ Plinovod Sjeverni tok, koji povezuje Rusiju i Njemačku, onesposobili su (sabotaža eksplozivom) 22. rujna 2022. nepoznati počinitelji.

slučaju konflikta u ovom dijelu Europe. Zapravo, Europskoj uniji najveći je problem isključenje jer je „zelena tranzicija”⁸ daleko od operacionalizacije, a Rusija ima najpovoljnije energente koje je ujedno najlakše dopremiti. Međutim, rat u Ukrajini pokazao je kako je i ovo prebrodiva zapreka, postupno se povećava diversifikacija opskrbe energijom (dobavnih pravaca) do prelaska na „čišće” oblike energije. Zbog nemogućnosti utjecaja na Europsku uniju energentima Rusija se nalazi u nezavidnoj situaciji i pritom djeluje u drugim domenama što ovo područje čini još važnijim.

REORGANIZACIJA I PONOVDNA MILITARIZACIJA KALINJINGRADSKE OBLASTI KAO ODGOVOR NA PRISUTNOST NATO-a

Promatrajući Kalinjingradsku oblast iz perspektive kvantitativnih trendova vojne organizacije nije moguće zaključiti da je militarizacija bila odgovor na raspoređivanje NATO-ovih snaga. Iako su egzaktno brojke zbog povjerljivosti vojne tematike nedostupne, i postojeća saznanja omogućuju iskaz trendova. U vrijeme hladnoga rata ekstremna je militarizacija bila usmjerena protiv NATO-a, ali je bila i oblik pritiska na Poljsku. Još od ukidanja Varšavskoga pakta 1991. na području Kalinjingradske oblasti bile su većinom neadekvatno zbrinute goleme zalihe sovjetskoga naoružanja, a bilo je raspoređeno i gotovo tristo tisuća vojnika (Chillaud i Tetart 2007) nakon povlačenja sovjetske vojske iz Poljske i Istočne Njemačke. No tada nastupa demilitarizacija koja traje do 2000-ih te je broj vojnika smanjen na 15 000 – 20 000 (Król 2017). Razlozi su jasni, 1990-ih ruska ekonomija nije mogla podnijeti uzdržavanje ovolikih snaga. Iako petnaest tisuća vojnika nije zanemariv broj, raspoređena tehnika nije zadovoljavala suvremene standarde ratovanja.

Raspoređivanjem multinacionalnih NATO-ovih snaga na zapadnu granicu Ruske Federacije nekoliko desetljeća zanemarena Kalinjingradska oblast opet dolazi u fokus vojnih lidera te kreće popunjavanje novijom tehnikom i pripadnicima vojnih postrojbi, kao i reorganizacija vojne strukture. Modernizacija se odnosi na opremanje borbenom tehnikom i promjene u strukturi vojnih snaga. Osniva se 11. armijski korpus kao zapovjedništvo kopnenih snaga Kalinjingradske oblasti u svrhu poboljšanja interoperabilnosti postrojbi i učinkovitijeg provođenja zapovijedi. Nakon raspoređivanja NATO-ovih snaga broj vojnika procijenjen je na približno dvadeset tisuća⁹ (Zyla 2019), iako bi realnija brojka bila dvanaest tisuća sukladno prikazima na vojnim vježbama i ostalim aktivnostima. Moguće je da ova brojka uključuje ročnike koji dolaze na odsluženje vojnoga roka. No dvadeset tisuća pripadnika oružanih snaga nemaju Litva

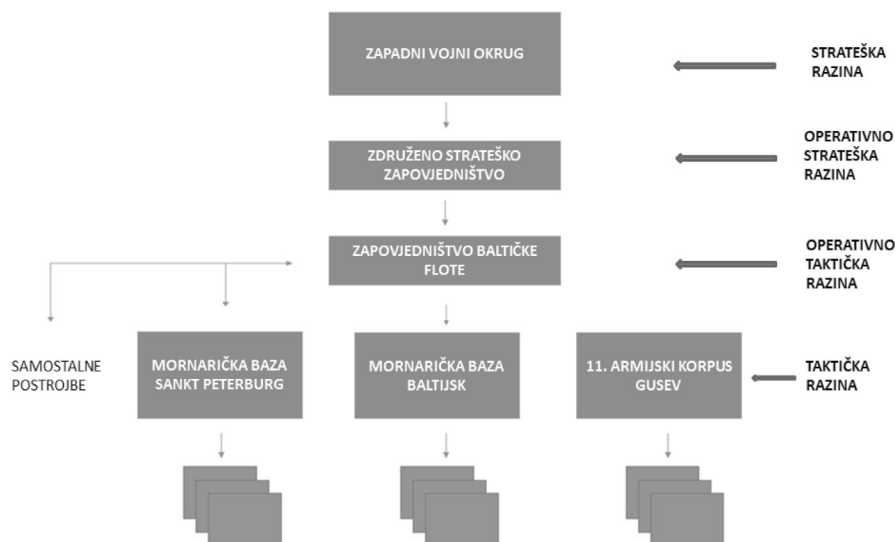
⁸ Cilj zelene tranzicije je zamjena fosilnih goriva obnovljivim izvorima energije kako bi se do 2050. u Europskoj uniji koristili samo izvori koji ne ispuštaju štetne plinove.

⁹ Broj vojnika odnosi se na razdoblje prije intervencije u Ukrajini i treba ga uzeti s rezervom. Danas ih je zacijelo znatno manje jer je velik broj pripadnika angažiran na ukrajinskom bojištu, no postojeća infrastruktura prati brojku od petnaest do dvadeset tisuća pripadnika (Zyla 2019).

i Estonija zajedno, dok je broj ruskih vojnika približan latvijskim oružanim snagama što pokazuje stupanj militariziranosti ovoga područja Ruske Federacije.¹⁰

Analizirajući vojne snage kvantitativno, zaključujemo da je broj pripadnika smanjen i da nije nastupila znatnija militarizacija područja. Međutim, do ispravna zaključka se dolazi kvalitativnom analizom vojnih sposobnosti na terenu. Nakon raspuštanja Sovjetskoga Saveza mijenja se ruska vojna doktrina. Kako bi se troškovi sveli u prihvatljive okvire cilj je bio znatno smanjiti broj pripadnika oružanih snaga i pritom ih profesionalizirati i zadržati ili povećati sposobnost. Vojne obveznike (ročnike) većinom su zamijenili profesionalni ugovorni vojnici čija je osposobljenost, ali i osjećaj pripadnosti vojnoj organizaciji na znatno višoj razini. Tim pristupom smanjile su se goleme postrojbe, ali se operativnost povećala (Grau i Bartles 2016). To objašnjava smanjenje broja pripadnika u Kalinjingradskoj oblasti, uz povećanje ukupne vojne sposobnosti. Ovim snagama zapovijeda Baltička flota koja je glavna vojna formacija u Kalinjingradskoj oblasti, a sastavni je dio ruskoga Zapadnoga vojnog okruga¹¹ (slika 2). Zapovjedništvo flote smješteno je u Baltijsku (Muzyka 2021). Iako se broj pripadnika ruskih snaga smanjio, a vojne instalacije su iz doba Sovjetskoga Saveza, nerijetko i iz vremena pruske uprave, ova zona postala je izrazito militarizirana, to je i dalje „tvrđava“ osigurana izuzetno moćnim oružanim sustavima i reorganizirana sukladno modernoj ruskoj doktrini.

Slika 2. Prikaz snaga Baltičke flote unutar Zapadnoga vojnoga okruga Ruske Federacije (Izradio autor prema: Muzyka 2021)

¹⁰ Estonija ima 4000 pripadnika oružanih snaga, Latvija 6500, a Litva 16 000 (Global Firepower 2023).

¹¹ Ruske oružane snage podijeljene su na pet vojnih okruga (operativna strateška zapovjedništva): Središnji, Istočni, Južni i Zapadni okrug i Sjevernu flotu koja je samostalni okrug (Grau i Bartles 2016).

Kvalitativnom analizom A2AD sustava (niže u tekstu), nastalog nakon raspoređivanja NATO-ovih snaga i reorganizacije postojećih snaga, uočavaju se razmjeri militarizacije i nove sposobnosti vojnoga djelovanja iz područja Kalinjingradske oblasti. To je omogućeno modernim ruskim sustavima integriranim u A2AD sustav. Direktna prisutnost NATO-a je raspoređivanje sustava velike preciznosti i sposobnosti te stvaranje A2AD „balona“. Provođa se i jačanje konvencionalnih snaga. Tako je 2021. stvorena nova mehanizirana divizija sa zadaćom obrane Kalinjingradske oblasti, ali i mogućnošću ofenzivnog djelovanja, i to u smjeru koridora Suwalki (Roblin 2021). Ruski vojni lideri shvatili su da utjecaj na Baltiku mogu zadržati samo ako im je zajamčena jaka vojna prisutnost te u tu svrhu:

- dopremaju mobilne sustave tipa Iskander M¹² čiji domet pokriva cijeli baltički bazen i okolne zemlje, kao i dodatne protubrodske i protuzračne sustave – A2AD model
- reorganiziraju, ojačavaju novim sredstvima i moderniziraju konvencionalne snage kako bi se postigla nadmoć nad baltičkim zemljama
- koriste se mogućnošću odsijecanja koridora Suwalki konvencionalnim snagama kako bi se baltičkim zemljama onemogućilo dopremanje vojnog pojačanja, kao i konstantnim informacijskim operacijama¹³.

Uz potporu ovakva sustava postojeće snage sposobne su provoditi združene defenzivne operacije, ali i ograničene ofenzivne operacije.

Model A2AD

Model A2AD jest integracija protivničkog potencijalnog scenarija djelovanja s operativnim sposobnostima vlastitih snaga koristeći oružane sustave kako bi protivniku onemogućili dostizanje željenog cilja (Depczyński, Markiewicz i Wrzosek 2022). Najznačajniji dio ovoga sustava predstavljaju balistički i krstareći projektili koji su sposobni svojim djelovanjem zatvoriti sve tri domene prostora, ali i djelovati ofenzivno. Ova oružja u kombinaciji stvaraju svojevrsni balon u koji nije moguće prodrijeti a da se ne aktivira projektil zadužen za određenu domenu. Za djelovanje po zemaljskim ciljevima 2018. godine dostavljen je sustav Iskander (NATO naziva SS-26 Stone) dometa 400 kilometara, koji, osim konvencionalne, ima mogućnost

¹² Kvizibalistička raketa 9M723 odlikuje se izuzetno velikom brzinom leta i promjenljivom putanjom, pa predstavlja cilj kojeg je vrlo teško, praktički nemoguće oboriti. Raketa je sposobna pri brzinama koje premašuju 7500 km/h manevrirati po visini i pravcu (trpi opterećenje i do 30 G), pri čemu može doseći visinu i do 100 km. Njezin maksimalni domet doseže 500 km i na tim daljinama njezino je maksimalno odstupanje od cilja svega 5 – 7 metara (Đukić 2020).

¹³ Informacijske operacije nisu nova pojava, no ruska strana koristi ih sukladno novoj doktrini koju je najbolje sažeo načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Rusije Valerij Gerasimov. Gerasimov (2013) naglašava nužnost kombiniranja vojnih i nevojnih metoda za ostvarenje uspjeha na suvremenom bojištu.

nošenja i nuklearne bojeve glave od 700 kilograma.¹⁴ Ovaj sustav predstavlja sredstvo strateškoga odvratanja i najmoćnije je oružje na području Kalinjingradske oblasti.

Kako bi zaštitili Baltičko more, 2016. raspoređeni su sustavi K-300P Bastion-P (NATO naziva SS-C-5 Stoooge) s projektilima P-800 Oniks (NATO naziva SS-N-26 Strobele) s deklariranim dometom 300 km. Osim toga, Baltička flota je raketne korvete klase Buyan M, kao i jednu podmornicu, opremila projektilima Kalibr dometa 500 km, što predstavlja dodatnu projekciju moći (Muzyka 2021). Za protuzračnu obranu 2019. su u Kalinjingradsku oblast dopremljeni raketni sustavi S-400 (NATO naziva SA-21 Growler) dometa 400 km (Muzyka 2021). Vrijeme uvođenja ovih naoružanja jasno pokazuje kako se nakon demilitarizacije krajem 1990-ih radi o novoj militarizaciji ove zone, i to najmodernijim naoružanjem. Osim konvencionalne ugroze, prisutne su i informacijske operacije zastrašivanja jer su projektili Kalibr i Iskander sposobni nositi nuklearne glave. Sustavi uvedeni kao odgovor na NATO-ovu prisutnost nakon 2016. u svrhu stvaranja ruske inačice A2AD „balona“ predstavljaju osiguravanje strateške dubine koju joj geografski položaj ne dopušta.

Slika 3. Prikaz dometa ruskog ključnog raketnog naoružanja u Kalinjingradskoj oblasti (Izvor: Perry 2016)

Opremanje sofisticiranim naoružanjem izuzetno je skup i dugotrajan postupak. I obuka vojnika je dugotrajna i iziskuje stručne personalne kapacitete. Budući da su ova sredstva raspoređena u postrojbama već nekoliko godina, možemo ih smatrati u potpunosti operativnima. Sposobnosti sustava koji čine A2AD Kalinjingradske oblasti čine presjek većine najspособnijih sredstava iz svih vrsta naoružanja koje posjeduje Ruska Federacija.¹⁵ Radijus djelovanja ruskoga naoružanja nakon 2016. povećan

¹⁴ Iskander postiže brzinu od 6 maha (7350 km/h), a u Kalinjingradsku oblast dostavljen je 2018.

¹⁵ Ovdje ne govorimo o nuklearnim sposobnostima Ruske Federacije.

je višestruko i iako je deklarativno defenzivne namjene, moguće je djelovanje po gotovo cijelom baltičkom bazenu.

USPOREDNA MILITARIZACIJA – POLUOTOK KRIM

Iako komparativna analiza Krima i Kalinjingradske oblasti nije moguća u potpunosti jer se radi o različitim geografskim i političkim entitetima, mogu se povući paralele između tih militariziranih područja, fizički odvojenih od Rusije.¹⁶ Krim i Kalinjingradska oblast Rusiji omogućuju nadzor ekonomski i vojno važnih mora, Crnog i Azovskog, odnosno Baltičkog mora. Krim je primjer militarizacije u defenzivne svrhe te je postao logistički centar za ofenzivne operacije. Iako ruska aneksija Krima 2014. nije međunarodno priznata, Krim je klasičan primjer militarizacije kao ruskog alata nacionalne sigurnosti. To ga direktno povezuje s Kalinjingradskom oblast, uz jednu razliku: zauzimanje Krima operacionalizirano je u ofenzivnoj operaciji većinom snaga Crnomorske flote koje su bile stacionirane na poluotoku te uz potporu lokalnih milicija i dragovoljačkih snaga iz Ruske Federacije. Osim militarizacije, Rusija je planski naseljavala rusko stanovništvo,¹⁷ a lokalnom stanovništvu nametnula je rusko državljanstvo i novačenje u ruske oružane snage, dok su učestale vojne vježbe i izgradnja ratnih brodova destabilizirale regiju i prije napada na Ukrajinu (Vijeće Europske unije 2022). Pripajanjem 2014., neovisno o budućem statusu Krima, to je *de facto* teritorij pod efektivnim nadzorom ruskih oružanih snaga.

Kalinjingradska oblast na sličan je način pripojena SSSR-u – kao dio ratnoga plijenjena.¹⁸ Iz današnje perspektive pripajanje Krima nije uzrokovalo veće neprilike Rusiji, izuzev glavnoga alata međunarodne zajednice – paketa sankcija. Stoga je ulaskom ruskih snaga na Krim došlo do militarizacije poluotoka u sklopu sustava odvratanja moguće ukrajinske intervencije. Međutim, isto kao i pripajanjem Kalinjingradske oblasti, Rusija dobiva nadzor nad još jednim strateški važnim morem. Crnomorska mornarica sada se opet nalazi unutar Rusije. Uz neometan pristup Crnom moru, ruska mornarica sada ima mogućnost potpune blokade i kontrole Azovskoga mora ratnim brodovima u sastavu Azovske flotile. Crnomorska flota se modernizirala daleko brže od ostalih i opremila novim površinskim brodovima i podmornicama opremljenim krstarećim projektilima. Raspoređuju se i kopneni krstareći projektili koji su sposobni nositi i nuklearne glave dometa 2500 km¹⁹, dok se kopnene snage popunjavaju, a infrastruktura obnavlja. Broj pripadnika ruske vojske se utrostručio,

¹⁶ Krim je povezan s Rusijom Kerčkim mostom izgrađenim nakon aneksije, ali je ipak poluotok vezan na Ukrajinu.

¹⁷ Prema popisu 2001. Rusi čine 58,3 %, Ukrajinci 24,3 %, Krimski Tatai 12,0 % stanovništva (Krim 2022).

¹⁸ Radi objektivnosti treba naglasiti da je 1954. na inicijativu Nikite Hruščova Krimaska oblast izdvojena iz Rusije i priključena Ukrajini, što nije predstavljalo važniji problem jer su obje bile dio SSSR-a (Đipalo 2015).

¹⁹ Plovila, podmornice i kopnene snage opremljene su krstarećim projektilima Kalibr dometa 2500 km.

s 12 500 vojnika prije okupacije²⁰, koji su tamo stacionirani uz pristanak Ukrajine, na gotovo 40 000 pripadnika nakon pripojenja Krima. Most koji spaja obale Kerčkih vrata (izgrađen 2018.) omogućava Rusiji daljnju militarizaciju poluotoka i novi logistički pravac. Slijedom toga omogućava kontrolu nad Azovskim morem i blokadu ukrajinskih luka u tom moru. Takav ritam militarizacije predstavljen je defenzivno, no prilikom ruskog vojnog napada na Ukrajinu u veljači 2022. pokazalo se kolika je važnost ove militarizirane zone. Svaka militarizirana zona potencijalno je poligon za ofenzivna djelovanja jer olakšava logističku opskrbu te snage za djelovanje do dolaska glavne vojske. To je jasno vidljivo jer iako se invazija na Ukrajinu ne odvija sukladno ruskim planovima, bez ruskih snaga na Krimu bilo bi otežano vezivanje ukrajinskih snaga ovako dugo. Iako se Kalinjingradska oblast čini kao područje odvratanja, nije nemoguće da i ona posluži kao poligon za potporu nekih budućih borbenih djelovanja Rusije.

ZAKLJUČAK

Iako je u prošlosti Kalinjingradska oblast bila vojna „tvrđava“ u konvencionalnome smislu i na njenom teritoriju je bilo raspoređeno više od dvjesto tisuća sovjetskih vojnika, danas je situacija bitno drukčija. Ipak militariziranost ovog područja nije upitna. Militarizacija se ne manifestira dolaskom NATO-ovih snaga nakon 2016., već se njen modalitet mijenja. Zbog geostrateške važnosti prisutnost ruske vojske je kontinuirana. Dok je u prošlosti broj vojnika značio sigurnost nekoga područja, danas vojna doktrina zahtijeva naoružanje koje osigurava nadzor područja. Nakon analize stanja prije i poslije raspoređivanja NATO-ovih snaga 2016. nameće se zaključak da kvantitetu zamjenjuje kvaliteta.

Raspoređivanje NATO-ovih snaga u ruskom susjedstvu ubrzo je izazvalo reakciju – militarizaciju Kalinjingradske oblasti u svrhu ostvarivanja političkih i obrambenih strateških interesa Rusije. Militarizacija danas ne znači nužno raspoređivanje novih postrojbi i prebacivanje velikoga broja vojnika. Naprotiv, odstupa se od načela masovnosti i kao odgovor na NATO-ovo raspoređivanje snaga uvodi se model A2AD kao suvremeni način zaštite prostora sofisticiranim oružanim sustavima, a postojeće postrojbe se moderniziraju. Također se reorganizira zapovjedna struktura te se uvode naoružanja poput tenkova i topništva novije proizvodnje, odnosno provodi se „moderna militarizacija“. Moderni oružani sustavi, izrazito sposobni s obzirom na karakteristike i učinke djelovanja, koriste se i u svrhu informacijskih operacija. Ekonomski kapaciteti i suradnja s okolnim zemljama padaju u drugi plan, a potencira se vojna domena što se uklapa u definiciju militarizacije. Komparacija s Krimom ima svrhu prikazati kako militarizacija uvijek može biti tek korak prema promjeni oblika djelovanja u svrhu ostvarivanja geostrateških interesa. Uz trenutačnu sigurnosnu

²⁰ Ukrajina i Rusija potpisuju 1997. Ugovor o prijateljstvu, suradnji i partnerstvu, Sporazum o statusu i uvjetima prisutnosti ruske crnomorske flote na teritoriju Ukrajine, te sporazume koji kontroliraju državne granice i korištenje zračnog i vodenog prostora (prolaz Kerčkim vratima i Azovsko more) (Miloglav i Tomaš 2017: 176–179).

situaciju konvencionalni sukob oko Kalinjingradske oblasti nije realan scenarij, iako tenzije postoje. Ipak otvaranje kriznoga žarišta koristeći modele hibridnoga ratovanja s okolnim zemljama, ne ulazeći u izravan sukob, nije moguće lako odbaciti. Sigurnosne prilike ne dopuštaju dugoročne zaključke, no sukladno trenutačnome stanju doba nove militarizacije je počelo, a intenzitet ovisi o ekonomskim mogućnostima sudionika. Uočavanje ovakvih politika ima ulogu prevencije, a ne potenciranja postojećih razdora.

LITERATURA

- Barić, Slavko i Robert Barić. 2011. *Asimetrično ratovanje i vojne doktrine*. Velika Gorica: Veleučilište Velika Gorica.
- BBC. 2022. Kaliningrad row: Lithuania lifts rail restrictions for Russian exclave. <https://www.bbc.com/news/world-europe-62274474> (pristupljeno 10. ožujka 2023.).
- Chillaud, Matthieu i Frank Tetart. 2007. The Demilitarization of Kaliningrad: A 'Sisyphean Task'? *Baltic Security & Defence Review* 9: 171–186.
- Cordes, Miłosz J. 2022. Kaliningrad Oblast closer to its ever-distant masters. Pulaski Policy Paper no 17, 13. rujna. <https://pulaski.pl/en/pulaski-policy-paper-kaliningrad-oblast-closer-to-its-ever-distant-masters-2/> (pristupljeno 10. ožujka 2023.).
- Depczyński, Marek, Szymon Markiewicz i Marek Wrzosek. 2022. Challenges and Threats to Military Reconnaissance and Radio Combat From the Aspect of the Anti-Access System. *The Journal of Slavic Military Studies* 35(1): 73–93.
- Druzhinin, Alexander G. i Olga V. Kuznetsova. 2022. The exclave region in the regional policy of Russia. *Baltic Rim Economies* 3. <https://sites.utu.fi/bre/the-exclave-region-in-the-regional-policy-of-russia/>.
- Đipalo, Sabina. 2015. Pravedni rat – osvrt na staru doktrinu u suvremeno doba i slučaj ruske intervencije u Ukrajini 2014. godine. *Zagrebačka pravna revija* 4(1): 65–90.
- Đukić, Slobodan. 2020. „Raketna tvrđava“: Zašto bi eventualni napad na Kalinjingradsku oblast bio fatalna pogreška? *Russia Beyond*, 18. srpnja. <https://hr.rbth.com/science/87118-raketna-tvrđava-kalinjingrad-pzo> (pristupljeno 14. ožujka 2023.).
- Enklava. 2021. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=17989> (pristupljeno 14. travnja 2023.).
- Gerasimov, Valery. 2013. The Value of Science Is in the Foresight: New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations. *Military-Industrial Kurier*, 27. veljače. <https://www.scribd.com/document/565730749/MilitaryReview-20160228-art008#> (pristupljeno 17. studenog 2021.).

- Global Firepower. 2023. Active Military Manpower by Country (2023). <https://www.globalfirepower.com/active-military-manpower.php> (pristupljeno 12. ožujka 2023.).
- Goldblat, Jozef i Victor Millan. 1982. Militarization and arms control in Latin America. U: *World Armaments and Disarmament: SIPRI Yearbook 1982*. London: Taylor and Francis.
- Grau, Lester W. i Charles K. Bartles. 2016. *The Russian Way of War*. Fort Leavenworth: Foreign Military Studies Office.
- Grizold, Anton. 2000. Contemporary National Security in the Light of Militarization and Militarism. *Politička misao* 37(5): 128–143.
- Ingraham, Christopher. 2018. There are more guns than people in the United States, according to a new study of global firearm ownership. *The Washington Post*, 19. lipnja. <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2018/06/19/there-are-more-guns-than-people-in-the-united-states-according-to-a-new-study-of-global-firearm-ownership/> (pristupljeno 19. lipnja 2023.).
- International Institute for Strategic Studies. 2021. *The Military Balance 2021: The annual assessment of global military capabilities and defence economics*. Routledge.
- Krim. 2021. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33961> (pristupljeno 8. lipnja 2022.).
- Militarizacija. 2021. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=70542> (pristupljeno 9. siječnja 2022.).
- Miloglav, Hrvoje i Pasko Tomaš. 2017. Protupravnost intervencije i aneksije u međunarodnom pravu: slučaj Krima. *Paragraf* 1(1): 159–190.
- Muzyka, Konrad. 2021. Russian Forces in the Western Military District. CNA. https://www.cna.org/CNA_files/PDF/Russian-Forces-in-the-Western-Military-District.pdf (pristupljeno 10. studenog 2021.).
- NATO. 2004. Seven new members join NATO. 29. ožujka. <https://www.nato.int/docu/update/2004/03-march/e0329a.htm> (pristupljeno 14. ožujka 2023.).
- NATO. 2021. Boosting NATO's presence in the east and southeast. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm (pristupljeno 14. studenog 2021.).
- NATO. 2022. Finland and Sweden submit applications to join NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm (pristupljeno 20. svibnja 2022.).
- Perry, Bret. 2016. Entering the Bear's Lair: Russia's A2/AD Bubble in the Baltic Sea. *The National Interest*, 20. rujna. <https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/entering-the-bears-lair-russias-a2-ad-bubble-the-baltic-sea-17766>.
- Potsdamska konferencija. 2021. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49799> (pristupljeno 5. studenog 2021.).

- Press Service of the Western Military District. 2021. The motor rifle regiment of the Baltic Fleet army corps received new infantry fighting vehicles BMP-3. Ministry of Defence of the Russian Federation, 11. svibnja. https://eng.mil.ru/en/news_page/country/more.htm?id=12360844@egNews (pristupljeno 16. studenog 2021.).
- Roblin, Sebastian. 2021. Fortress Kaliningrad: Russia's Baltic Fleet Now Has a Mechanized Division. *The National Interest*. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/fortress-kaliningrad-russia%E2%80%99s-baltic-fleet-now-has-mechanized-division-181499> (pristupljeno 15. studenog 2021.).
- Shaw, Martin. 1991. *Post-Military Society: Militarism, Demilitarization and War at the End of the Twentieth Century*. Temple University Press.
- Silver, Stephen. 2021. Russia's S-500 Air Defense System Has Arrived. *The National Interest*, 24. rujna. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/russias-s-500-air-defense-system-has-arrived-195479> (pristupljeno 9. listopada 2021.).
- Sirutavičius, Vladas i Inga Stanyte-Toločkienė. 2003. Strategic importance of Kaliningrad Oblast of the Russian Federation. *Lithuanian Annual Strategic Review* 1(1): 181–214.
- Tatalović, Siniša, Anton Grizold i Vlatko Cvrtila. 2008. *Suvremene sigurnosne politike: države i nacionalna sigurnost početkom 21. stoljeća*. Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Vagts, Alfred. 1937. *A History of Militarism*. New York: W.W. Norton.
- Veebel, Viljar i Zdzislaw Sliwa. 2019. Kaliningrad, the Suwalki gap and Russia's ambitions in the Baltic Region. *Journal of International Studies* 12(3): 109–121. https://www.jois.eu/files/9_685_Veebel_Sliwa.pdf (pristupljeno 12. studenog 2021.).
- Vijeće Europske unije. 2022. Ukrajina: izjava visokog predstavnika u ime EU-a o nezakonitom pripojenju Krima i Sevastopolja. 25. veljače. <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2022/02/25/ukraine-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-illegal-annexation-of-crimea-and-sevastopol/> (pristupljeno 8. lipnja 2022.).
- Wilk, Andrzej i Piotr Żochowski. 2021. The Zapad-2021 exercises. Russian strategy in practice. Center for Eastern Studies. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2021-09-03/zapad-2021-exercises-russian-strategy-practice> (pristupljeno 9. siječnja 2022.).
- World military expenditure passes \$2 trillion for first time. 2022. Stockholm International Peace Research Institute, 25. travnja. <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/world-military-expenditure-passes-2-trillion-first-time> (pristupljeno 21. svibnja 2022.).
- Zyla, Marek. 2019. Kaliningrad oblast in the military system of the Russian Federation. *Security and Defence Quarterly* 25(3): 99–117. <https://doi.org/10.35467/sdq/105636>.
- Žunec, Ozren. 1998. *Rat i društvo: ogledi iz sociologije vojske i rata*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk – Hrvatsko sociološko društvo.

THE MILITARIZATION OF THE KALININGRAD REGION AS THE RUSSIAN ANSWER TO THE NATO PRESENCE IN THE BALTIC COUNTRIES AND ITS CONSEQUENCES

Dominik Dujčić

Summary

NATO forces are deployed in 2016 on the territory of former Soviet countries, leading to the response of the Russian Federation and the militarisation of the Kaliningrad region, the most western part of it. Militarisation as the concept of national action to strengthen military power at the expense of other domains of society is characteristic of totalitarian regimes, but such a process within Europe becomes the basis for undermining the security situation. The basic intention here is to define the concept of militarism and then to illustrate NATO's deployment in the Baltic States as a correlation link with the militarisation of the Russian Federation's Kaliningrad Oblast. To this end, a case study of the Kaliningrad Oblast was carried out, which, in addition to a descriptive method and the use of secondary sources, provided insights into the baseline situation and the situation found in the militarisation period observed. Therefore, the article explores the organisation of the Kaliningrad region after NATO deployment and then breaks down the military capabilities of this area quantitatively and qualitatively, leading to the conclusion that the area has been militarised, focusing on the A2AD system and its qualitative value. Following a comparator with Crimea, which is currently used in support of offensive actions, the dangers of such action and the possible consequences of militarisation of the area thus exposed have been highlighted.

Keywords: Baltic countries, NATO, Russian Federation, Kaliningrad region, militarisation, Russian strategy, Crimea.